

หลักสูตรและรายวิชาที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

(1) การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน

ทุกหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยภาคกลางทุกระดับได้ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project Based Learning) โดยเฉพาะรายวิชาสัมมนา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างลึกซึ้ง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนดังนี้

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน

1. กำหนดหัวข้อโครงงาน:

- ร่วมกันเลือก: ชวนผู้เรียนร่วมกันเลือกหัวข้อที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงหรือการทำงานจริง โดยอาจเริ่มจากการตั้งคำถามที่อยากรู้ หรือปัญหาที่อยากแก้ไข
- สอดคล้องกับหลักสูตร: ตรวจสอบให้แน่ใจว่าหัวข้อที่เลือกสอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตรที่กำลังเรียนอยู่
- ความเหมาะสม: พิจารณาความเหมาะสมของหัวข้อตามระดับชั้นและความสนใจของผู้เรียน

2. กำหนดวัตถุประสงค์:

- ชัดเจน: กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงงานให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะอะไรบ้าง เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล การแก้ปัญหา การทำงานเป็นกลุ่ม
- วัดผลได้: วัตถุประสงค์ควรวัดผลได้ เช่น ผ่านการนำเสนอผลงาน การเขียนรายงาน หรือการสร้างผลิตภัณฑ์

3. วางแผนการดำเนินงาน:

- แบ่งงาน: แบ่งงานให้ผู้เรียนในกลุ่มรับผิดชอบส่วนต่างๆ ของโครงงาน
- กำหนดระยะเวลา: กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนสำหรับแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน
- จัดหาทรัพยากร: จัดหาทรัพยากรที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อการเรียนรู้ และข้อมูลต่างๆ

4. ดำเนินการโครงงาน:

- ค้นคว้า: ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อโครงงานจากแหล่งต่างๆ

- ทดลอง: ผู้เรียนทดลองและปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามแผนที่วางไว้
- บันทึกข้อมูล: ผู้เรียนบันทึกข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการค้นคว้าอย่างเป็นระบบ

5. นำเสนอผลงาน:

- หลากหลายรูปแบบ: ผู้เรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น แผนธุรกิจ โมเดลร้านค้า สื่อวิดีโอ การทำเว็บไซต์ รายงานโครงการ รายงานวิจัย ฯลฯ
- ประเมินผล: ผู้เรียนและอาจารย์ร่วมกันประเมินผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(2) การจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา

มหาวิทยาลัยภาคกลางเป็นสถาบันหนึ่งใน 14 สถาบันนำร่องที่เข้าร่วมโครงการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา กับทบวงมหาวิทยาลัยมาตั้งแต่ พ.ศ.2545 โดยตระหนักว่าสหกิจศึกษาเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผสมผสานการเรียนในห้องเรียนกับการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ช่วยให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ตรงและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานจริง ซึ่งมีประโยชน์ทั้งต่อตัวนักศึกษา สถาบันการศึกษา และสถานประกอบการ และพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตรให้มีรายวิชาสหกิจศึกษาเป็นรายวิชาเลือก สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หรือ 4 มีค่าเท่ากับ 6 หน่วยกิต ประกอบด้วยหลักสูตรบัญชีบัณฑิต บริหารธุรกิจบัณฑิต เศรษฐศาสตร์บัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิต และนิติศาสตร์บัณฑิต มีสำนักงานสหกิจศึกษาและคณะกรรมการสหกิจศึกษาซึ่งมาจากคณาจารย์ทุกคณะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ โดยกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษาประจำภาคเรียนที่เปิดสอนรายวิชานี้ไว้ดังนี้

1. การวางแผนและออกแบบโครงการ

- กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของโครงการ
- เลือกสถานประกอบการที่เหมาะสมกับสาขาที่เรียน
- กำหนดระยะเวลาและปริมาณชั่วโมงในการปฏิบัติงาน
- จัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการ

2. การคัดเลือกนักศึกษา

- กำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ
- ประชาสัมพันธ์โครงการให้นักศึกษาได้ทราบ

- ดำเนินการคัดเลือกนักศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. การเตรียมความพร้อมนักศึกษา
- จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสหกิจศึกษา
 - ให้คำแนะนำในการเขียนประวัติส่วนตัวและเตรียมตัวสัมภาษณ์
 - จัดทำคู่มือสำหรับนักศึกษาสหกิจศึกษา
4. การติดตามและประเมินผล
- มอบหมายอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาแต่ละคน
 - จัดทำแบบประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา
 - จัดอาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา ประชุมติดตามความคืบหน้าของโครงการเป็นระยะ
5. การประเมินผลโครงการ
- ประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา
 - ประเมินความพึงพอใจของสถานประกอบการ
 - ปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้ดียิ่งขึ้น

ผลการดำเนินงานสหกิจศึกษา

- 1) มีนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี จากทุกสาขาวิชาลงทะเบียนรายวิชาสหกิจศึกษาเป็นรายวิชาเลือก จำนวนมากกว่าร้อยละ 50 เมื่อเทียบกับสัดส่วนของนักศึกษา
- 2) มีสถานประกอบการภาครัฐและภาคเอกชนเข้าร่วมโครงการ (MOU) จำนวนรวมมากกว่า 50 แห่ง

ปัญหา

เนื่องจากจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปีทุกหลักสูตร ในรอบ 5 ปีนี้มีจำนวนลดน้อยลงมาก ทำให้นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสหกิจศึกษาลดน้อยลงไปมากด้วย เช่น ปีการศึกษา 2566 มีนักศึกษาสหกิจศึกษาจำนวน 4 คน (สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ 2 คน, สาขาการตลาดฯ 1 คน, สาขานิติศาสตร์ 1 คน) มีสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการจำนวน 3 แห่ง

ประโยชน์ของสหกิจศึกษา สรุปลำดับนี้

- สำหรับนักศึกษา

- ได้เรียนรู้และประสบการณ์จริงในสาขาที่เรียน
- พัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงาน เช่น การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา การสื่อสาร
- ได้รับโอกาสในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง
- เพิ่มความมั่นใจและความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน
- สำหรับสถาบันการศึกษา
 - พัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
 - สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานประกอบการ
 - เพิ่มคุณภาพบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม
- สำหรับสถานประกอบการ
 - ได้บุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ตรง
 - สร้างโอกาสในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ร่วมกับนักศึกษา
 - สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร

(3) การศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานและรูปแบบนวัตกรรมอื่นทางการศึกษา

ทุกหลักสูตร มหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญกับรูปแบบการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้ พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เตรียมความพร้อมสำหรับการทำงานด้วยการได้เรียนรู้และปฏิบัติงานจริง ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ นำเทคโนโลยีและกิจกรรมที่หลากหลายมาใช้ ทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ

เช่น

- **สหกิจศึกษา:** การให้นักศึกษาไปปฏิบัติงานในองค์กรจริงภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญ
- **โครงการ:** นักศึกษาจะได้ทำงานร่วมกับอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาจริง หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

- **การเรียนรู้ตามโครงการ (Project-based learning):** นักศึกษาจะได้เรียนรู้ผ่านการทำงานโครงการ
- **การเรียนรู้บนพื้นฐานปัญหา (Problem-based learning):** นักศึกษาจะได้เรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง โดยเริ่มจากการระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ไข

นอกจากการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานแล้ว ยังมีรูปแบบนวัตกรรมทางการศึกษาอื่นๆ ที่น่าสนใจอีกมากมาย เช่น

- **การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning):** การเรียนรู้ที่ผสมผสานการเรียนในห้องเรียนกับการเรียนออนไลน์ เข้าด้วยกัน
- **การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning):** ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มีอิสระในการเลือกเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้
- **การเรียนรู้ผ่านเกม (Gamification):** การนำเกมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มความสนุกสนานและท้าทายในการเรียนรู้
- **การเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile learning):** การใช้สมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตในการเรียนรู้

การเรียนรู้แบบพลิกห้องเรียน (Flipped classroom): ผู้เรียนจะอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาที่อาจารย์สอนไว้ก่อนล่วงหน้า แล้วมาทำกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น การอภิปราย หรือการทำโครงการ